

ОСВІТНІ СТАНДАРТИ ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ З ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ У США

Анотація. У статті зроблено ретроспективний аналіз підготовки вчителів до роботи з обдарованими дітьми у США. Основна увага зосереджена на процесі сертифікації та освітніх стандартах для педагогів, які працюють з обдарованими дітьми.

Ключові слова: сертифікація, освітні стандарти, вчителі, обдаровані школярі.

Аннотация. В статье осуществлено ретроспективный анализ проблем подготовки учителей к работе с одаренными школьниками в США. Основное внимание сосредоточено на процессе сертификации и образовательных стандартах для педагогов, что работают с одаренными детьми.

Ключевые слова: сертификация, образовательные стандарты, учителя, одаренные школьники.

Annotation. The article deals with the retrospective analysis of training teacher's problem to work with gifted school - children in the USA. They main attention is concentrated to certification process and education standards for teacher who teach the gifted schoolchildren.

Key-words: certification education standards, teacher, gifted schoolchildren.

Постановка проблеми. В учителів, які працюють з обдарованими учнями, виникає багато нових завдань, які під час навчання звичайних дітей відходять на другий план. Найважливішими серед них, на наш погляд, є створення сприятливих умов для формування творчої особистості школяра, розвитку індивідуальних особливостей обдарованих учнів, забезпечення такої загальноосвітньої підготовки, яка б дала змогу обдарованій особистості реалізувати інтелектуальний та творчий потенціал тощо. Розв'язати такі завдання може лише педагог, який поряд із загальними компетентностями володіє певним набором спеціальних компетентностей, що характеризують специфіку організації навчання обдарованих школярів.

В Україні основні вимоги до підготовки майбутнього вчителя відображено в освітньо-кваліфікаційній характеристиці (ОКХ), яка має певну інваріантну основу для всіх навчальних закладів. Разом з тим кожен вищий навчальний заклад може створювати варіативну компоненту ОКХ, у якій враховуються регіональні особливості освітнього простору, традиції вищого навчального закладу та структура викладацького складу.

Особливістю системи підготовки вчительських кадрів є поєднання загальноосвітньої та фахової складових, оскільки результатом такої підготовки є вчитель-предметник, який володіє не лише психолого-педагогічними компетентностями, а й певним набором предметних компетентностей у різних галузях (математика, біологія, фізика та ін.)

На відміну від України, у США коледжі та університети не можуть здійснювати підготовку вчителів з урахуванням якоїсь конкретної навчальної дисципліни, оскільки такої єдиної для всіх шкіл програми не існує. Отже, виникає необхідність побудови універсальної системи професійної підготовки майбутніх педагогів для того, щоб вони могли працювати з будь-якими навчальними планами і програмами, які використовують у різних американських шкільних округах.

Наприклад, науковцями Південного державного університету [1] штату Міссурі (Missouri Southern State University) розроблено стандарти, що передбачають ос-

новні предметні компетентності майбутніх учителів. Ці стандарти мають скорочену назву MoSTEP (Missouri Standards' for Teacher Programs) і складаються з одинадцяти показників якості та кожного з яких відповідає декілька показників ефективності (загальна кількість цих показників - 42).

Для майбутніх педагогів, які готуються до роботи з обдарованими дітьми, науковцями цього ж університету розроблено спеціальний стандарт MoSTEP [3], який має дев'ять показників якості та сорок п'ять показників ефективності. Показники якості охоплюють такі теми: основи освіти обдарованих, розвиток і характеристика обдарованих учнів, практика виявлення обдарованих, програми розвитку та керівництва, дослідження, стратегії навчання і соціальні умови та зв'язки, мова і мовне розмаїття, професійна та етична практика, спільна праця.

Стандарти для вчителів, які працюють з обдарованими учнями, - це необхідний аспект ефективного виявлення і навчання талановитих школярів. Для забезпечення рівності та систематичного пошуку талантів важливо проводити підготовку педагогів з відповідної теорії, методів управління, важливих для розвитку та збереження їхнього потенціалу під час навчання обдарованих дітей.

Як зазначають Дж. Ван Тасел-Баска (Joyce VanTassel-Baska) та С. Джонсен (Susan K. Johnsen) [4], підхід до підготовки вчителів, заснований на стандартах, надає низку переваг. По-перше, стандарти забезпечують структуру, яка враховує спільні цінності та правила. По-друге, стандарти зменшують розбіжності в розглядуваній галузі. По-третє, зміст стандартів на рівні школи гарантуватиме, що учні вивчатимуть саме те, що їм потрібно знати для високоефективної діяльності. По-четверте, ці стандарти допоможуть гарантувати якість освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми підготовки вчителя до роботи з обдарованими школярами у США приділялася посиленна увага з моменту зародження галузі.

Майже півстоліття дослідження сертифікації (атестації) вчителів, які працюють з обдарованими школярами у США, знаходилося в центрі професійного інтересу. Ф. Карне і Е. Коллінз (Karns and Collins) [5] виявили шість штатів (Алабама, Джорджія, Луїзіана, Міссісіпі, Північна Кароліна і Західна Вірджинія), які вимагають вивчення педагогами спеціальних курсів з методики викладання для обдарованих учнів обсягом від 9 до 18 годин на семестр у коледжі та університеті. Через чотири роки ці ж учені [6] додали до перерахованих ще чотири штати (Каліфорнію, Канзас, Нью-Мексико і Теннессі). Упродовж 90-х років XX століття два наукових доробки констатували додаткове збільшення вимог до вчителів, які працюють з обдарованими дітьми, у більшій кількості штатів у порівнянні з попередніми дослідженнями. Ф. Карне і Е. Коллінз (Karns and Collins) [7] відзначили, що у 18-ти штатах були певні форми спеціалізованої сертифікації і атестації вчителів, які працюють з обдарованими школярами (Алабама, Аляска, Арізона, Флорида, Джорджія, Луїзіана, Міссісіпі, Міссурі, Північна Кароліна, Північна Дакота, Огайо, Південна Дакота, Теннессі, Техас та Західна Вірджинія.) Три штати (Індіана, Оклахома і Юта) мали певні додаткові вимоги до вчителів, які працюють з обдарованими школярами. Дослідження, проведене Ф. Карном і Дж. Вортоном (Karnes and Whorton) [8], виявило ще три додаткові штати, які мали подібні вимоги (Айова, Невада та Вірджинія).

У 90-і роки минулого століття спеціалізована сертифікація працівників освіти обдарованих школярів мала сильну підтримку. Дж. Гансен і Дж. Фельдгузен

(Hansen and Feldhusen) [9] завдяки використанню спеціально навчених спостерігачів та застосуванню шкали оцінювання виявили, що вчителі, які прослухали від трьох до п'яти післядипломних спецкурсів з проблем обдарованості, були значно ефективнішими у викладанні, ніж ті, які не пройшли спеціальної підготовки. Так, у 1997 році після ґрунтовного опрацювання літератури В. Гіс (Heath) [10] зробив висновок, що загалом експерти погоджуються з тим, що потрібно встановити стандарти для педагогічних працівників і що вчителі, які працюють з обдарованими дітьми, повинні здобути сертифікат, пройшовши атестацію.

Ф. Карне (Karnes), К. Стефенс (Stephens), Дж. Вортон (Whorton) [11], відзначили, що всього 28 штатів мають сертифікацію (атестацію) у сфері освіти обдарованих. Серед них в Індіані, Монтані та Техасі така сертифікація (атестація) необов'язкова. У двадцяти двох штатах виявилось, що вони не мають спеціальної сертифікації для роботи з обдарованими і талановитими учнями.

Ці ж дослідники встановили, що вісім штатів мають опубліковані компетенції для вчителів, які працюють з обдарованими. Серед штатів, які їх розробляли після 1996 року, такі: Алабама, Арканзас, Флорида і Вірджинія. Раніше відповідні компетентності було запропоновано в Арізоні, Флориді, Північній Кароліні і Західній Вірджинії. Порівняння цих компетенцій для педагогів, які працюють з обдарованими учнями в усіх штатах, вказує на спільні риси. До них належать такі загальні галузі знань [11]: історія освіти обдарованих дітей; характерні риси обдарованих дітей та молоді; різноманітність та особливі групи обдарованих учнів; методи та засоби виявлення обдарованих; варіанти програм для обдарованих; навчальні моделі (збагачення та прискорення); диференціація навчальної програми для обдарованих школярів; творче та продуктивне мислення, критичне мислення, навчання лідерських здібностей, образотворчого та сценічного мистецтва; методи консультування обдарованих учнів; професіоналізм педагога.

Хоча кількість штатів, що мали визначені компетенції для вчителів, які працюють з обдарованими школярами, подвоїлася у період з 1996 року до 2000 року, все ще понад 80% штатів не мали професійних стандартів у цій галузі на кінець ХХ століття.

З огляду на актуальність проблеми розроблення стандартів для педагогів, які працюють з обдарованими учнями, у світовій педагогічній науці та відсутність відповідних наукових розробок в Україні важливим є вивчення досвіду американських учених у цій галузі.

Мета статті: проаналізувати національні освітні стандарти США для вчителів, які працюють з обдарованими дітьми, та їхнє значення у сертифікації педагогів.

Виклад основного матеріалу. На загальнодержавному рівні сфера освіти обдарованих у США працювала на основі комплексу стандартів, які спочатку було розроблено підрозділом CEC-TAG Ради з питань дітей з відхиленнями від норми (Council for Exceptional Children [CEC]) та Асоціацією обдарованих (The Association for the Gifted [TAG]) у 1985 році. Комплекс мав більше 100 стандартів програм, багато з яких зосереджувалися більше на питаннях освіти та термінології.

Процес розроблення вказаного набору стандартів для вчителів обдарованих та талановитих учнів включав численних зацікавлених осіб та пройшов процедури тестування, викладені Радою з питань дітей з відхиленнями від норми (Council for Exceptional Children [CEC]), був затверджений Національною Радою з питань

акредитації підготовки вчителів (The National Council for Accreditation for Teacher Education [NCATE]) у 2001 році [4].

Національна Асоціація з питань обдарованих дітей (NAGC) та підрозділ CEC-TAG були залучені до розроблення початкових стандартів підготовки вчителів до роботи з обдарованими дітьми упродовж наступних трьох років. Ця об'єднана група просила численних зацікавлених осіб, зокрема викладачів факультетів у вищих навчальних закладах, вчителів, керівників, консультантів департаментів штатів, які працюють з обдарованими дітьми, надати рекомендації для укладання стандартів. Рада Національної Асоціації з питань обдарованих дітей (NAGC) та підрозділу CEC-TAG ухвалили початковий набір стандартів восени 2004 року. Одразу після їхнього затвердження цільова група до кожного з початкових стандартів почала збирати матеріали для видання спеціальної літератури та проводила наукові дослідження з певної проблеми [4].

Поряд з дослідницькою роботою цей початковий набір стандартів було поширено серед вищих навчальних закладів на засіданні Національної Асоціації з питань обдарованих дітей (NAGC) у Луїсвіллі та на засіданні Підкомітету зі знань та вмінь CEC у січні 2006 року. Після засідання названого підкомітету Рада з питань дітей з відхиленнями від норми (CEC) розповсюдила он-лайн опитування серед достовірних вибірок факультетів в університетах, консультантів департаментів освіти штатів та вчителів й керівників, які працюють з обдарованими дітьми. Початкові стандарти були градуйовані за такою системою: „основні”, „бажані, але не основні” та „інші”. На основі результатів такого опитування підкомітет CEC-KSS зберіг всі стандарти, крім одного. Остаточний набір стандартів було затверджено Комітетом з професійних стандартів та практики (PSPC) Ради з питань дітей з відхиленнями від норми (CEC) та Радою директорів CEC у квітні 2006 року. Цей набір стандартів надалі було представлено та схвалено Радою з досліджень у сферах спеціалізації (Specialty Areas Studies Board) восени 2006 року. Протягом наступних 18 місяців університетам дозволено використовувати чинні та нові стандарти для проходження акредитації. З весни 2008 року коледжі та університети США мали користуватися новими стандартами.

Освітні стандарти для вчителів, які працюють з обдарованими школярами, складаються з 10 змістових компонентів:

1. Основи.
2. Розвиток та характеристика учнів.
3. Індивідуальні відмінності у навчанні.
4. Стратегії навчання.
5. Навчальні середовища та соціальні взаємодії.
6. Мова та спілкування.
7. Планування навчання.
8. Оцінювання.
9. Професійна та етична практика.
10. Співпраця.

Ці десять змістових компонент уточнюються сімдесятьма показниками, серед яких 32 характеризує знання, а 38 - вміння, які необхідні вчителю для роботи з обдарованими дітьми.

Стандарт 1 складається з таких семи показників знань [12] (табл. 1):

Таблиця 1**Стандарт 1. Основи**

31	Історичні засади освіти обдарованих і талановитих, зокрема погляди та особисті внески людей різного походження.
32	Ключові принципи, теорії, моделі та дослідження, яких дотримується освіта обдарованих.
33	Загальнодержавні, провінційні (у окремих штатах), місцеві закони й політика щодо освіти обдарованих і талановитих.
34	Питання понять, визначень та виявлення обдарованих та талановитих осіб, охоплюючи тих, що мають різне походження.
35	Вплив домінуючої ролі культури у формуванні шкіл та відмінності у цінностях, мові та звичаях між школою та домом.
36	Соціальні, культурні та економічні фактори, включаючи антиінтелектуалізм та неупередженість проти високої якості, прискорення чи стримування розвитку талантів та обдарованості.
37	Ключові питання та тенденції, зокрема різноманітність та імплікацію (включення), яка поєднує загальну, спеціальну та освіту обдарованих і талановитих.

Таким чином, цей стандарт наголошує на першочергових засадах сфери освіти обдарованих, заснованих на знаннях. Сфера освіти обдарованих бере початок зі структур, які базуються на теорії, історії та дослідженнях. Такі структури - центральні у розумінні цієї спеціалізованої сфери особистісних відмінностей та їхніх проявів у політиці на всіх рівнях освітніх ініціатив. Цей компонент також наголошує на ключових питаннях та суспільних та економічних факторах, які впливають на розвиток обдарованості.

Отже, наведений стандарт підкреслює те, що вчителі, які працюють з обдарованими школярами, повинні знати, наскільки обдаровані відрізняються від інших учнів за характеристиками, тенденціями розвитку та особливими методами навчання. Освітня, яка працює з обдарованими, здатна оцінювати те, як різні особливості учнів можуть взаємодіяти зі сферами людського розвитку, та використовувати це знання для опису мінливих здібностей та поведінки обдарованих і талановитих осіб. Учителі обдарованих учнів також розуміють, наскільки сім'я та суспільство впливають на розвиток осіб, що мають таланти.

Стандарт 2 складається з таких п'яти показників знань [12] (табл. 2):

Таблиця 2**Стандарт 2. Розвиток та характеристика учнів**

31	Когнітивні та афектні (емоційні) особливості обдарованих і талановитих осіб, охоплюючи тих, які мають різне походження, у інтелектуальній, академічній, творчій, управлінській (сфері лідерських здібностей) та художній сферах.
32	Особливості та вплив культури на розвиток обдарованих і талановитих осіб.
33	Роль сім'ї та суспільства у підтримці та розвитку обдарованих і талановитих осіб.
34	Прогресивні віхи розвитку обдарованих і талановитих осіб, починаючи з раннього дитинства до юності.
35	Подібні та відмінні риси у групі обдарованих і талановитих осіб порівняно з рештою населення.

Цей стандарт робить акцент на тому, як учителі обдарованих учнів активні та винахідливі у пошуку розуміння, як мова, культура та сім'я взаємодіють зі схильностями самого учня, діючи у межах академічної та суспільної поведінки, позицій, цінностей та інтересів. Усвідомлення цих відмінностей у навчанні та їхня взаємодія забезпечують підґрунтя, на основі якого освітяни, які працюють з обдарованими, проводять змістове та стимулююче навчальне планування. '

Стандарт 3 складається з 4-х показників знань і одного показника вмінь [12] (табл. 3):

..

Таблиця 3

Стандарт 3. Індивідуальні відмінності у навчанні

31	Вплив факторів різноманіття на обдарованих і талановитих осіб.
32	Академічні й афектні (емоційні) особливості та потреби у навчанні обдарованих, талановитих осіб і осіб з вадами.
33	Ідіосинкретична модель навчання обдарованих і талановитих осіб, охоплюючи тих, що мають різне походження.
34	Вплив відмінностей у віруваннях, традиціях та цінностях між різними групами та у їхніх межах на стосунки між обдарованими і талановитими особами, їхніми сім'ями, школами та спільнотами.
B1	Використовують інформацію та/або допоміжні технології для задоволення потреб учнів у навчанні, які таких потребують.

У цьому стандарті приділяється особлива увага додатковим відмінностям, які зростають завдяки культурному походженню, бідності та проблемам з навчанням, які деколи супроводжують обдарованість.

Стандарт 4 складається з 2-х показників знань та 7-ми показників умінь [12] (табл 4):

Таблиця 4

Стандарт 4. Стратегії навчання

31	Можливості шкіл та громад, охоплюючи фахівців, що займаються змістом навчання та підтримують <u>диференціацію</u> .
32	Стратегії навчального планування, навчання та управління; які є ефективними для осіб з винятковими потребами у навчанні.
B1	Застосовують ґрунтовні знання з педагогіки для навчання обдарованих і талановитих учнів.
B2	Застосовують мислення вищого рівня та метакогнітивні моделі до змістових областей для забезпечення потреб обдарованих і талановитих осіб.
B3	Забезпечують обдарованих і талановитих осіб можливостями вивчення, розвитку та дослідження сфер їхніх інтересів та талантів.
B4	Заздалегідь оцінюють навчальні потреби обдарованих і талановитих осіб у різних галузях та адаптують викладання, що засноване на принципі безперервного оцінювання.
B5	Задають темп проходження матеріалу за навчальним планом та самого навчання відповідно до потреб обдарованих і талановитих осіб.
B6	Залучають обдарованих і талановитих осіб, які мають різне походження, до стимулювальних та багатокультурних курсів навчання.
B7	Використовують інформацію та/або допоміжні технології для задоволення потреб осіб з винятковими потребами у навчанні.

Таким чином, наведений стандарт робить акцент на педагогічних підходах, які виявилися ефективними у роботі з обдарованими учнями. Він також наголошує на важливості використання стратегій управління, включаючи техніку асистувального супроводу, який задовольняє потреби учнів з винятковими здібностями. Крім того, освітяни, які працюють з обдарованими дітьми, стверджують, що розвиток, застосування на практиці та перенесення поглиблених знань та вмінь на різні умови діяльності впродовж усього життя обдарованих і талановитих осіб як результат матимуть здобуття творчої та продуктивної кар'єри у суспільстві.

Стандарт 5 зосереджує увагу на природі навчального середовища для обдарованих, яке забезпечить оптимальну ситуацію для оволодіння особистісними, суспільними та інтелектуальними вміннями; розвитку усного та письмового мовлення й навичок спілкування на відповідному рівні володіння; використання відповідних технологій. Освітяни, які працюють з обдарованими дітьми, активно створюють навчальні середовища для обдарованих і талановитих осіб, які допомагають у вихованні розуміння різних культур, безпеки та емоційного добробуту, позитивної соціальної взаємодії та активної роботи. До того ж педагоги культивують такі навчальні середовища, у яких цінується різноманіття, та вчать учнів жити у гармонійному і культурно різноманітному світі. Такі освітяни створюють середовища для заохочення незалежності, мотивації та відстоювання власних поглядів обдарованими і талановитими особами.

Стандарт 5 складається з 2-х показників знань і 5-й умінь [12] (табл. 5):

Таблиця 5

Стандарт 5. Навчальні середовища та соціальні взаємодії

31	Яким чином на групи накладаються стереотипи, історична і теперішня дискримінація та наслідки для освіти обдарованих і талановитих.
32	Вплив суспільного та емоційного розвитку на міжособистісні стосунки та вивчення обдарованих і талановитих осіб.
B1	Створюють навчальні можливості для обдарованих і талановитих осіб, які покращують самоусвідомлення, позитивні стосунки між однолітками, міжкультурний досвід та лідерські здібності.
B2	Створюють навчальні середовища для обдарованих і талановитих осіб, які покращують самоусвідомлення, самоефективність, лідерські здібності та навчання впродовж усього життя.
B3	Створюють безпечні навчальні середовища для обдарованих і талановитих осіб, які заохочують активну участь у індивідуальній та груповій діяльності з метою збільшення незалежності, взаємозалежності та позитивних стосунків між однолітками.
B4	Створюють навчальні середовища та міжкультурний досвід, який дасть змогу обдарованим і талановитим особам цінувати власну та інші мови, а також культурну спадщину.
B5	Розвивають у обдарованих і талановитих осіб здібності до суспільної взаємодії та практичної поведінки з метою звернення до особистісних та суспільних питань, включаючи дискримінацію та створення стереотипів.

Стандарт 6 акцентує увагу на усвідомлення вчителями, які працюють з обдарованими дітьми, ролі мови та комунікації у розвитку талантів та у тому, як виняткові умови можуть затримувати такий розвиток чи сприяти йому. Вони використовують відповідні стратегії під час формування у обдарованих і талановитих осіб навичок усного та писемного спілкування. Освітяни, які працюють з обдарованими дітьми,

знайомі з методикою оцінювання для підтримки та заохочення спілкування між особами з винятковими потребами. Вони протиставляють свої методи комунікації індивідуальній вправності у мовленні та культурним і лінгвістичним відмінностям. Педагоги використовують стратегії та джерела спілкування для забезпечення розуміння теми обдарованими і талановитими особами, які вивчають англійську мову.

Детальніше цей стандарт складається з 3-х показників знань і 2-х показників умінь [12] (табл. 6):

Таблиця 6

Стандарт 6. Мова та спілкування

31	Форми та методи спілкування, необхідні для освіти обдарованих і талановитих осіб, охоплюючи тих, які мають різне походження.
32	Вплив різноманіття на комунікацію.
33	Причетність культури, поведінки та мови до розвитку обдарованих і талановитих осіб.
B1	Мають доступ до ресурсів та розробляють стратегії розвитку навичок спілкування обдарованих і талановитих осіб, охоплюючи тих, які мають великі успіхи у спілкуванні та/або вивченні англійської мови.
B2	Використовують прогресивні засоби усного та письмового спілкування, зокрема допоміжну методику з метою збільшення навчального досвіду осіб з винятковими потребами у навчанні.

Стандарт 7 зосереджується на засобах, необхідних для розрізнення навчальної програми для обдарованих учнів, охоплюючи навчальні плани, кількість годин класної роботи, необхідної для заліку, навчальні плани-програми. У ньому також акцентовано на відмінних рисах, які можна зіставити з різними сферами та відмінностями між учнями.

Детальніше цей стандарт складається з 3-х показників знань та 6-й показників умінь [12] (табл. 7):

Таблиця 7

Стандарт 7. Планування навчання

31	Теорії та дослідні моделі, які утворюють основу для розроблення навчальних планів та практики викладання обдарованим і талановитим особам.
32	Риси, за якими диференційований навчальний план відрізняється від загальних навчальних планів для обдарованих і талановитих осіб.
33	Акценти, розставлені у навчальному плані для обдарованих і талановитих осіб межах когнітивної, емоційної, естетичної, соціальної та лінгвістичної сфер
B1	Вирівнюють диференційовані навчальні плани до місцевих, провінційних (стандартів у межах штатів) та загальнодержавних стандартів навчальних планів.
B2	Створюють диференційовані навчальні плани для обдарованих і талановитих осіб, охоплюючи тих, що мають різне походження.
B3	Розробляють змістовні та послідовні плани для обдарованих і талановитих осіб.
B4	Відбирають джерела для навчальних планів, стратегії та варіанти проєкції, які відповідають культурним, лінгвістичним та розумовим відмінностям між обдарованими і талановитими особами.
B5	Відбирають та адаптують широкий спектр диференційованих навчальних планів, які мають зміст підвищеної складності, який стимулює, є вичерпним, особливим та комплексним.
B6	Інтегрують досвід академічного та кар'єрного супроводу до навчальних планів для обдарованих і талановитих осіб.

Стандарт 8 акцентує увагу на оцінюванні як обов'язковій частині у прийнятті рішень та підготовці освітян до роботи з обдарованими особами, оскільки і для виявлення, і для прийняття рішень відповідно до навчальних досягнень необхідна інформація про численні види оцінювання. Освітняни, які працюють з обдарованими дітьми, використовують результати такого оцінювання для коригування викладання та збільшення навчальних досягнень. Такі педагоги обізнані з процесом виявлення, правовою політикою та етичними принципами визначень та оцінок, які пов'язані зі звертанням за допомогою, відповідністю вимогам, навчанням та розміщенням у групи обдарованих і талановитих осіб, охоплюючи тих, які мають різне походження. Вони розуміються на теорії вимірювання здібностей та практиці інтерпретації результатів оцінювання. Крім того, освітяни знають, як потрібно правильно застосовувати обмеження до певних видів оцінювання. Для забезпечення використання неупередженого та об'єктивного виявлення та прогресивних моделей навчання освітяни, які працюють з обдарованими дітьми, застосовують таке альтернативне оцінювання, як оцінювання досягнутих результатів, зразків виконаних робіт та комп'ютерного моделювання.

Детальніше цей стандарт складається з 3-х показників знань та 4-х показників умінь [12] (табл. 8):

Таблиця 8

Стандарт 8. Оцінювання

31	Процеси та процедури виявлення обдарованих і талановитих осіб.
32	Використання, обмеження та інтерпретація численних оцінок з різних сфер діяльності для виявлення осіб з винятковими потребами у навчанні, охоплюючи тих, що мають різне походження.
33	Використання та обмеження оцінок, що задокументовують академічне зростання обдарованих і талановитих осіб.
B1	Застосовують неупереджені та об'єктивні підходи для виявлення обдарованих і талановитих осіб, охоплюючи тих, що мають різне походження.
B2	Використовують методично релевантне якісне та кількісне оцінювання для виявлення та розміщення у групи обдарованих і талановитих осіб.
B3	Розробляють систему оцінювання на основі навчального плану з метою її застосування у навчальному плануванні та викладанні предметів для обдарованих і талановитих осіб.
B4	Використовують альтернативне оцінювання та методики для оцінювання навчальних досягнень обдарованих і талановитих осіб.

Освітняни також керуються Стандартом 9 „Професійна та етична практика”. На практиці вони виступають у численних ролях та складних ситуаціях у межах широкого вікового діапазону та діапазону розвитку. Їхня практика вимагає постійної уваги з професійних та етичних міркувань. Вони здійснюють професійну діяльність, яка сприяє зростанню особистостей, які мають таланти, та приводять себе у відповідність до вимог сучасності на основі найкращої практики. Педагоги, які працюють з обдарованими дітьми, бачать себе учнями, які навчаються протягом усього свого життя, і регулярно аналізують та коригують свою практику. Вони усвідомлюють, як ставлення, поведінка та способи спілкування можуть вплинути на їхню діяльність. Учителі розуміють те, як культура та мова взаємодіють з обдарованістю і талантами та реагують на багато аспектів різноманіття обдарованих і талановитих осіб та їхніх сімей.

Детальніше цей стандарт складається з 2-х показників знань та 7-й показників умінь [12] (табл. 9):

Таблиця 9

Стандарт 9. Професійна та етична практика

31	Особистісна та культурна системи координат, які впливають на викладання вчителями обдарованим і талановитим особам, охоплюючи упередження до походження цих осіб.
32	Організації та публікації, важливі для сфери освіти обдарованих і талановитих.
B1	Оцінюють особисті вміння та обмеження під час викладання особам, що мають виняткові потреби у навчанні.
B2	Забезпечують конфіденційність у спілкуванні про обдарованих і талановитих осіб.
B3	Заохочують та створюють повагу до широкого спектру різноманіття серед обдарованих і талановитих осіб.
B4	Проводять роботу з освіти обдарованих і талановитих відповідно до законів, політики та стандартів професійної етики.
B5	Покращують свою практичну діяльність за допомогою постійного підвищення кваліфікації у сфері освіти обдарованих та пов'язаних з нею сферах за рахунок дослідницької роботи.
B6	Беруть участь у діяльності професійних організацій, що пов'язані зі сферою освіти обдарованих і талановитих.
B7	Аналізують власну роботу з метою покращення викладання та професійного зростання у сфері освіти обдарованих.

Останній Стандарт 10 сфокусовано на численних видах співпраці між сім'ями обдарованих учнів, шкільним персоналом та різними громадськими групами, які є необхідним для впливу на програми, що розвиваються.

Детальніше цей стандарт складається з одного показника знань та 6-й показників умінь [12] (табл. 10):

Таблиця 10

Стандарт 10. Співпраця

31	Поведінка, отримана у відповідь на культуру, яка забезпечує ефективне спілкування та взаємодію з обдарованими і талановитими особами, їхніми сім'ями, шкільним персоналом та членами громад.
B1	Реагують на турботи сімей обдарованих і талановитих осіб.
B2	Співпрацюють поза шкільним середовищем із зацікавленими особами, які задовольняють потреби осіб з винятковими потребами у навчанні та їхніх сімей.
B3	Відстоюють користь, яку приносять обдаровані і талановиті особи та їхні сім'ї.
B4	Співпрацюють з обдарованими і талановитими особами, їхніми сім'ями, освітянами, які працюють у сфері загальної та спеціальної освіти, та іншими працівниками шкіл з метою чіткого визначення програм, починаючи від дошкільної до середньої освіти.
B5	Співпрацюють з сім'ями, членами громад та фахівцями під час оцінювання обдарованих і талановитих осіб.
B6	Спілкуються та консультуються зі шкільним персоналом щодо особливостей та потреб обдарованих і талановитих осіб, охоплюючи тих, що мають різне походження.

Відзначимо основні відмінності між старим комплектом стандартів (1985) та новими стандартами (2006), на які вказано у роботі [4]:

1. Нові стандарти наголошують на передовій, дослідницькій практиці у сфері освіти обдарованих. Хоча старий комплект стандартів було розроблено з метою відображення тогочасних показників для роботи, ця сфера вже еволюціонувала з часів прийняття перших стандартів для освіти обдарованих. Новий комплект стандартів має повністю розроблену серію досліджень, літературу та наукові праці, засновані на практиці, які підтверджують усі показники та забезпечують цю сферу основою для розвитку компетентності вчителів, які працюватимуть з обдарованими дітьми у майбутньому.

2. Нові стандарти було розроблено за загальним погодженням декількох національних організацій у результаті тривалих дискусій. Старий комплект стандартів було створено за участі лише однієї з національних організацій. Він суворо дотримувався спеціальної освітньої термінології та навіть духу у галузях викладання й оцінювання. Як наслідок, багато освітян з університетів критикували ці стандарти, як такі, що не відображають уявлення про сферу освіти обдарованих.

3. Нові стандарти відображають більш інтегрований підхід до різноманіття. Вони гарантують, що всі види відмінностей (культурні, мовні, інтелектуальні, сексуальної орієнтації) та відхилення будуть враховуватися у показниках та залучатися до всіх стандартів. Таким чином, такі питання, як створення культурних стереотипів, толерантності до відмінностей та прославлення багатокультурності можуть стати важливою частиною нових стандартів.

4. Нові стандарти засвідчують сильніше налаштування на відповідну практику диференціації. Вони відображають додаткову глибину та широту показників, пов'язаних із викладацьким плануванням та стратегіями, з більш виразними акцентами, що необхідні для розроблення потужних програм навчання вчителів у цій сфері. Було підсилено наголос на оцінюванні у галузі виявлення та освіти обдарованих та ще більше зосереджено увагу на інструментах оцінювання, які застосовують у цих програмах.

5. Нові стандарти виокремлюють дослідження та здобутки когнітивної науки з-поміж суміжних наукових галузей вивчення, які оперують поза спільнотою обдарованих. Вони ґрунтуються на нещодавніх дослідженнях стратегій навчання, метапізнанні та вирішенні завдань як центральних у підготовці вчителів до роботи з обдарованими учнями. Зроблені акценти не були такою ж мірою представлено у попередніх стандартах.

6. Нові стандарти відображають галузь, яка розвивається та виявляє тісні зв'язки із загальною та спеціальною освітою. Вони показують свідомі зв'язки між освітою обдарованих, спеціальною та загальною освітою. Більше того, центральна роль різноманіття та співпраці перегукується з основними мотивами загальної та спеціальної освіти.

Дослідниками відзначалося, що фахівці повинні застосовувати ці стандарти під час підготовки вчителів на початковому рівні розуміння освіти обдарованих. Програми початкової підготовки - це ті, які готують учителів до перспективної діяльності незалежно від того, чи це програми бакалаврату, чи програми після його завершення [4].

Висновки. З огляду на вищезазначене, можна стверджувати, що стандарти підготовки вчителів до роботи з обдарованими учнями представляють нову сферу єдності підходів щодо того, що саме повинні знати вчителі, приступаючи до

робота з обдарованими дітьми, а також те, що вони повинні вміти робити у цій галузі, тобто демонструвати певний набір компетентностей в освіті обдарованих. Будучи визнаними більш, ніж 500 університетами США, нові стандарти можуть використовуватися також для перевірки навчання обдарованих школярів, сертифікації вчителів та підвищення їхньої кваліфікації в галузі обдарованості.

Нові стандарти є важливими у сфері освіти обдарованих, тому що вони допомагають визначити основні знання і вміння, якими повинні оволодіти вчителі, щоб у класі ефективно навчати обдарованих та талановитих учнів. Крім того, вони допомагають дійти згоди між професіоналами, які готують майбутніх учителів, завдяки чому буде досягнуто послідовність у програмах їхньої підготовки. Ці стандарти визначають законність освіти обдарованих не лише у сфері підготовки вчителів, але і як окремої галузі вивчення на рівні вищої освіти, заснованої на дослідженнях.

Перспективами подальших досліджень у галузі освіти обдарованих в Україні є укладання подібних стандартів у вітчизняній системі освіти. Зокрема, автором уже розроблено програму семінару «Підготовка вчителя початкових класів до роботи з обдарованими учнями у межах роботи експериментального психолого-педагогічного майданчика на базі НВК № 12 м. Рівного», в якій використано окремі положення схарактеризованих стандартів.

Література

1. *Developing reflective educators for a global society: Policy handbook for candidates* [Electronic resource]. - Joplin: Missouri Southern State University, 2007. - 28 p. - Access mode: <http://www.mssu.edu/EDU/pdf/irinternhandbook/policy-handbook-for-candidates-rv8-30-07.pdf>
2. *Missouri standards for teacher education programs MoSTEP: Benchmarks for preliminary teacher education programs* [Electronic resource]. — Jefferson City: Missouri Department of Elementary and Secondary Education, 2005. - Access mode: http://dese.mo.gov/schoolaw/rulesregs/documents/MoSTEP_10-O6.pdf
3. *Gifted education competencies (Revised)*. - Jefferson City: Missouri Department of Elementary and Secondary Education, January 2004 - 3 p. - Access mode: <http://dese.mo.gov/divteachqual/teached/competencies/gifted.pdf>
4. VanTassel-Baska J., Johnsen S. K. *Teacher education standards for the field of gifted education: A vision of coherence for personnel preparation in the 21st century* // *The Gifted Child Quarterly*. - National Association for Gifted Children, 2007. - No 51, - P. 182-205.
5. Kames F. A. *Teacher certification in gifted education of the gifted: A national survey* / F. A. Kames, E. C. Collins // *Gifted Child Quarterly*. - National Association for Gifted Children, 1977. - No 21 (2). - P. 204-206.
6. Kames F. A. *Teacher certification in the education of the gifted: An update* / F. A. Kames, & E. C. Collins // *Journal for the Education of the Gifted*. - Austin: Prufrock Press: The Association for the Gifted (a division of the Council for Exceptional Children), 1981. - No 4(2), - P. 123-131.
7. Kames F. A. (1991). *Teacher certification and endorsement in gifted education: Past, present and future* / F. A. Kames, E. C. Collins // *Gifted Child Quarterly*. - National Association for Gifted Children, 1991. - No 14 (1), - P. 50-65.
8. Kames F. A. *Teacher certification and endorsement in gifted education: A critical need* / F. A. Kames, J. E. Whorton, // *Roeper Review*, 1996. - No 19 (1), - P. 154-156.
9. Hansen J. B. *Comparison of trained and untrained teachers of gifted students* / J. B. Hansen, J. F. Feldhusen // *Gifted Child Quarterly*. - National Association for Gifted Children, 1994. - No 38(3), - P. 115-121.
10. Heath W.J. *What are the most effective characteristics of teachers of the gifted?* / W. J. Heath // *ERIC Document Reproduction Service*, 1997. - No. ED 411 665, 30 p. Access mode: <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED411665.pdf>
11. Kames F. A. *Certification and specialized competencies for teachers in gifted education programs* / Kames F. A., Stephens K. R., Whorton J. E. // *Roeper Review*, 2000. - No 22 (3), - P 201-202.
12. NAGC - CEC *Teacher knowledge & skill standards for gifted and talented education*. - National Association for Gifted Children, 2006. - 5 p. - Access mode: www.nagc.org